

PREMIS PLOMA DE FERRO 2021

Recull de narracions guanyadores categoria adulta

Ho organitza

Ajuntament de Capdepera

Hi col·labora

ÍNDEX

CATEGORIA ADULTA

SOTA ELS CÈRCOLS DE L'AIGUA, Primer premi p. 3

Eva Moreno Bosch. Pseudònim: *Dona de Ribera*

LLETRA DE PAL, Segon premi p. 10

Anna Folch Piferrer. Pseudònim: *Xargall*

ALENAR, Premi local p. 21

Carme Sureda Alzina. Pseudònim: *C. Mediterrània*

El jurat d'aquesta edició ha estat format per **Pere Anton i Pons,**
Glòria Julià Estelrich i Joan Cabalgante Guasp.

S'hi han presentat un total de **116 narracions.**

SOTA ELS CÈRCOLS DE L'AIGUA

Eva Moreno Bosch

Primer premi

Dies després de la mort de la mare vaig anar a recollir les seves pertinences a la residència on va passar els seus darrers dies, o hauria de dir els penúltims? Per algun motiu ignot, va deixar indicat que fos jo que les retirés, sense el meu germà. Així que vaig haver d'anul·lar el vol de tornada als Estats Units per a poder atendre l'estranya demanda.

Vaig arribar-hi abans de l'hora prevista. Es tractava d'una torre antiga i senyorial en hores baixes que fugia dels carrers empedrats d'aquell poble remot envoltat de turons. Se la veia tan feta a l'espai que es diria que en lloc de fonaments la casa tenia arrels. El seu aire decadent s'alçava davant d'un estanyol d'aigües que alternaven transparències vidrioses amb opacitats enigmàtiques. A l'edifici s'hi entrava per un gran jardí ombrívol i esbullat que feia olor de narcisos marcits. A un extrem, sota un reducte de sol, una rotllana d'avis feien una gimnàstica plàcida i de moviments diminuts. Em van mirar somrients, com si acabés d'entrar a l'edèn. Una auxiliar rabassuda d'edat indefinida em va acompanyar a l'habitació de la mare. Un cop dins va llevar la persiana, va descórrer les cortines, va obrir la finestra i l'espai va sorgir com de les tenebres.

Era una estança petita, polida, amb les parets d'un blanc asèptic i amb allò imprescindible: una tauleta escriptori, una butaca d'*escai* amb un coixí de randa, i el llit. El clau orfe i la taca lineal sobre el capçal delataven l'absència d'un crucifix. La finestra donava a un pati comprimit on abundants jardineres i testos de totes mides i estils lluitaven per guanyar espai. Dels baixos pujava

una remor de cassoles i estris de cuina, i una sentor trista de sopa s'amalgamava amb l'olor de colònia geriàtrica que impregnava l'edifici. La barreja d'efluvis em va remoure l'estómac. Sobre el llit, ara nu, hi havia una bossa de plàstic de color verd quirúrgic que contenia les seves coses.

—Vostè deu ser la filla. No l'havíem vist mai per aquí. El seu germà sí que havia vingut, però poquet, molt poquet. Sí que s'assembla, sí, a la seva mare.

Mentre revisava mobles i calaixos la seva boca vaporitzava un eixam de paraules que espessien l'aire breu de la cambra, i els seus esclots, d'un blanc perdut i esgarrapat, es movien com dues ratetes de llum imprevisibles i frenètiques, trencant la monotonia de les rajoles antigues i grises d'una tristesa que ni el sol del migdia podia mitigar. Com si la melangia del paviment hagués reptat per les meves cames, em vaig sentir sobtadament fràgil i vaig seure al llit. A l'altre extrem del matalàs, bategant com un cor acabat d'extirpar, hi havia la bossa verda, i qui sap perquè la imatge de la mare estrenyent el meu cap contra el seu pit va sorgir de sota la pols dels records. Sempre que tornava el meu malson ella venia al meu llit, m'estrenyia fort i em feia sentir el seu cor. Després m'explicava llegendes de les dones que habitaven les balmes del bosc i es quedaven a les ribes cantant, rient i pentinant-se els cabells llargs. M'acotxava, i a cau d'orella em deia que no tingués por de somiar, que els malsons que hem de témer són els que vivim amb els ulls oberts. I així m'adormia.

Eren pocs els records que tenia de la mare. Els pares es van divorciar quan jo tenia deu anys, i ella va marxar a viure al mas on va néixer: l'antic hostel de Ribera. En ocasions ens venia a visitar. Però amb el pas dels anys aquestes visites s'anaven espaïant més, fins al punt que no va tornar. De la seva absència el pare no en va parlar. Tot el que referia la mare estava envoltat d'un tel de misteri i tabú que no admetia preguntes. Quan érem més grans el pare va argumentar que la mare tenia un amant i per això ens va abandonar, fins que l'amant la va abandonar a ella, i veient-se sola a la vida, relegada a un mas fantasmagòric habitat de tota mena d'absències, va embogir. I, qui sap si de manera orquestrada o inconscient, aquella versió seva i el ressentiment tan viril d'home traït va anar

calant en mi i el meu germà. La mare va esdevenir la vergonya de la saga dels Llorach, una mena de maledicció, i per això, com dels perduts a la guerra, no se'n parlava.

—Miri si hi ha la seva documentació, si no demani-la al despatx.

Les possessions de la mare van quedar reduïdes a un moneder amb xavalla, un rellotge de polsera i una clau rovellada i molt llargaruda, d'aquelles de portalada. Una fredor d'antiquari cobria tots aquells objectes, especialment el rellotge, un vell *Longines* d'esfera rodona. La mare tenia una obsessió estranya amb els rellotges; de paret, de sobretaula, de pèndul, de metall, de fusta amb incrustacions de nacra... s'entregava cada vespre al ritual de donar-los corda, com si tingués por que s'aturés el temps mentre dormíem, i el tic-tac desorquestrat de tots aquells mecanismes repicant obstinadament sobre el silenci de la nit marcava les constants vitals de la llar. Fins que va marxar, i a poc a poc tots els rellotges es van aturar i van dir hores que no eren veritat. Passant la mà sobre l'esfera freda del *Longines* em vaig adonar que estava aturat.

Completava l'inventari una llibreta vermella atrotinada, amb les vores escantonades. A la coberta una etiqueta amb lletra impresa on deia: "Taller de memòria", i el seu nom. Dins no hi havia res escrit, només dibuixos de cèrcols d'aigua que es reiteraven a cada pàgina; també arbres, arrels i la silueta d'un mas amb un símbol mig peix-mig dona dibuixat a la façana. No era difícil identificar-hi l'hostal de Ribera, on de molt petits hi vam anar a estiuejar. El reconeixia per les fotografies que recordava haver vist als àlbums de família abans que el pare les arranqués: la façana revestida per l'heura, el sol filtrat entre les glicines fent clapetes de llum a la terra, i la mare, exultant, somrient, sempre amb vestits vaporosos llargs fins als peus.

—L'he rescatat de la seva paperera. És del taller de memòria. He pensat que li faria gràcia, tot i que participava poc, i remugant. Ella passejar, passejar per l'estanyol, escriure, i poca cosa més... Amb la roba què voldrà fer?

L'armari, ara obert, va donar a llum un reguitzell de vestits on predominaven els estampats florals. Mostrant un fals interès en vaig treure un a l'atzar, blanc amb tot de poncelles grogues. Em

va venir un calfred quan vaig passar la mà per la cintura i em va semblar que s'estremia minúsculament; tenia encara aquella impregnació d'ànima que manté latent la roba dels morts.

—Estan nous, i són bons. Si no els vol els portem a Càritas.

Vaig assentir. La dona els va abastar tots d'una braçada amb un gest àgil i els va desar caure sobre el llit. Una catifa de gardènies, liles, petúnies i gladiols va esclatar al llarg del pàl·lid matalàs, evocant la desolació dels pètals nupcials llençats a l'oblit, mostrant en va el seu darrer esplendor l'endemà de la cerimònia.

—Era molt elegant la seva mare. Molt. I com li agradaven les flors... Amb el personal no s'entenia gaire, però amb les plantes... Els parlava, sap? Ai, l'Elisa... Llàstima haver acabat així... i tan jove... Aquest estany només porta mosquits i desgràcies.

Llavors de les entranyes buides de l'armari va sorgir un quadern blau. Era nou, amb sanefes a les cobertes que feien un relleu vellutat, com les capsetes de joier, que converteixen en tresor tot el que hi poses dins ni que sigui una pedreta o una bala. Quan el vaig obrir una escata de la mida d'una fulla de roser va caure a terra. Era suau, flexible i iridescent, i aparentment difícil d'atribuir a cap ser viu. A la primera pàgina del quadern havia escrit: *A la meva filla*. I la data de feia dos mesos. Estava escrit amb una cal·ligrafia que es mantenia mel·líflua i pausada fins al final. No entenia per què només el dedicava a mi, no al meu germà també. Se'm feia estrany relacionar aquella lletra acurada amb la darrera imatge imaginària de dona abandonada al declivi que tenia de la mare.

D'ençà de l'enterrament del pare, ara feia quatre anys, vaig arrencar d'una estrebada les poques arrels que em lligaven a la família. Vaig marxar als Estats Units i llavors, quan la mare va deixar voluntàriament l'hostal per anar a la residència, vam passar a ser només un nom, una postal de Nadal, una trucada a l'any, i enmig: l'oceà. Tampoc amb mon germà vam mantenir més comunicació que la imprescindible. Algunes cartes amb fotografies dels seus fills: naixements, batejos, comunions... Però aviat els nostres desacords a l'hora de gestionar el patrimoni van fer que em mantingués distant i silent, i a poc a poc em vaig acomodar a un desterrament emocional en un

continent que em permetia viure sense arrels. I on altres posen terra per mig, jo hi vaig posar l'Atlàntic sencer.

Amb els anys el record de la mare havia quedat relegat al seu substrat més obscur: al retrat a l'oli que presidia el saló del pis august de Sant Gervasi, a la dama semiconfinada a un extrem del passadís infinit, des d'on avançaven com una boira baixa les notes del seu piano; al silenci de plom que va pesar sempre a la comissura dels seus llavis, a les seves absències constants i a la seva mirada absorta en un passat impenetrable del qual, només ara, jo prenia consciència.

L'auxiliar va treure de l'armari el sant crist exiliat i el va penjar al clau posant en evidència una gran rodella de suor sota cada aixella. Després va agafar d'una revolada els vestits que jeien, ara desmaiats, sobre el llit i em va convidar a sortir. La porta es va tancar, inexorable, i amb la mateixa inèrcia que el vent s'endú les fulles seques o la vida desplaça la mort, l'habitació de la mare va quedar buida de presències, anònima, i llesta per ser ocupada de nou.

M'allunyava així del seu últim reducte, o hauria de dir el penúltim? A una mà duia la bossa amb les romanalles de la seva existència, i a l'altra el quadern, recolzat contra el pit. Avançava capcota, incapaç de seguir el ritme dels esclops que em guiaven cap a la sortida, quan gairebé ensopego amb una àvia que obstruïa el pas caminant amb una lentitud pròpia d'una teràpia oriental. La dona, que duia el cel de cotó fluix als cabells i l'escorça d'una olivera mil·lenària a la pell, em va mirar als ulls, després la bossa, i el quadern; llavors em va dedicar un somriure de condolença que contenia la lliçó de tota una vida, i ja no vaig poder reprimir una llàgrima.

No podia deixar de pensar en aquells cercols d'aigua, en els arguments inconnexos amb què el pare justificava la seva retirada, i el silenci amb què va exiliar el seu record de casa... Tal era el cúmul d'emocions, interrogants, i aquell nus que m'oprimia l'existència, que no em veia en cor de conduir fins a la ciutat.

Fora, el sol de maig llambrejava sobre l'aigua de l'estanyol. El dia era lent i mandrós i una brisa suau exhalava una olor lleu de botànica amarada que venia dels jardins. Vaig seure a un banc

de pedra prop de l'estanyol. Els avis ja havien deixat de fer aquella gimnàstica minúscula i ara se'ls veia per un finestral tots concentrats en alguna activitat manual; tots tret de la dona de pell mil·lenària i cabells de núvol, que des de la finestra em somreia amb un deix de complicitat. Aviat les transparències de blaus i maragdes em van seduir i vaig ficar els peus a l'aigua, ajaguda a l'herba tendra del marge. Vaig obrir el quadern blau, com qui obre les portes del palau en runes d'un imperi sepultat pels anys, i des de la primera línia em va semblar sentir la veu de la mare quan m'explicava llegendes d'aloges. Llegia, passava les pàgines, i l'hora s'anava fent ondulosa, la brisa sonora, la voluntat flonja, i l'aigua que em mullava més maternal i acollent. Llegia i sentia la seva veu. Passava les pàgines i a poc a poc se'm revelava el llegat de les dones de la saga: *Mig peix-mig dona, mig sirena-mig aloja. Una nit de lluna plena la primera escata s'obrirà camí en la teva pell i es desplegarà com una flor nocturna la teva veritable naturalesa. Aquella nit només l'aigua d'estany et salvarà la vida, i t'endinsaràs a una pàtria líquida de la qual n'ets filla. Dona de Ribera, quan t'enamoris entrega't amb tota la teva essència, però reserva't sempre el secret del sortilegi que només nosaltres i la lluna sabem. Només a una nova Ribera el podràs revelar, i només així, cada nit que la lluna faci el ple ens podrem retrobar.*

Tancava el quadern i davant meu un gran cercol d'aigua es va dibuixar sobre la pell de l'aigua. Un pessigolleig em va créixer als dits petits dels peus, aquests meus dits heretats de la mare, un tant separats, a mig camí d'obrir-se com un ventall.

Érem dones de Ribera.

Quan el sol ja començava a dibuixar ombres llargues abandonava aquell casalot amb vistes a l'estanyol, ara farà dos anys.

L'antic hostal de Ribera era abandonat, colgat per una heura de fulla menuda que embolcallava la pedra tosca de la façana, revestint-la d'un verd intens i diminutes campànules blanques. La clau rovellada de la mare n'obria la portalada. Des de llavors aquesta és la meua llar,

fins que lluna fa el ple i m'endinso en l'estany que voreja la casa.

Ell no em fa preguntes, serà perquè els temps canvien, serà perquè la vida ens ensenya que hi ha coses que no volen preguntes, i preguntes que no volen més respostes que el respecte a què es deu l'amor.

Adoro aquests vespres hivernals de ventre de balena, de letargia abans de l'esclat estival, el tic-tac obstinat del rellotge fonent-se amb el silenci balsàmic, d'espera de cau. Adoro la manera en què ell acarona la pell tibant del meu ventre. Passem estones mirant les ecografies, ens han dit que és nen; i jo miro aquells peus diminuts i els ditets tan oberts...

Dona de Ribera

LLETRA DE PAL

Anna Folch Piferrer

Segon premi

La Neus havia trobat, remenant per casa, una capsa molt vella que no havia vist mai abans. Era a sobre l'antiga bota de vi ranci que li servia de taula, just al costat del llumet que no feia ni mitja llum. Estava folrada amb una roba gruixuda i niuava el que semblava un diari personal. Era una llibreta que arplegava un bon grapat de fulls, sense espiral i un llom molt perjudicat. Estava escrita a ploma, amb ploma de ferro com deia l'àvia, i destil·lava l'olor de molts anys enrere. La lletra a mà s'havia anat recargolant amb els anys, igual com s'arruga la pell dels avis. Les lletres majúscules eren una talla més grosses que la resta i semblaven tretes del taller d'un orfebre. Era la llibreta de l'àvia. Ella ja no hi era però les seves lletres encara no havien dit l'última paraula.

La Duna li havia donat el nom, i també l'empenta per no deixar res a mitges. Es deia Neus, però de petita el seu pare li havia començat a dir Duna perquè sempre s'ho carrerava tot, feina, problemes, projectes, família, tot en una pila, en una immensa duna. Era molt seva. Presumia de viure més d'una vida alhora i potser tenia raó. Va ser filla única per les circumstàncies. Era bessona d'una nena que havia mort poc després de néixer. Hauria sigut la gran de sis germans que mai no van veure sortir el sol.

Va aprendre a llegir i escriure de ben petita. Enviava cartes a la seva nina de drap, la Mar. Ella també sortia a la llibreta, i la seva lletra em sempre feia un mateix dibuix. Algú li contestava

aquelles cartes fent servir lletra de pal. També escrivia contes, faules i somnis. Deixava notes per allà on passava. Trossets de paper que destil·laven vida. També dibuixos poca traça, i algun retall de roba encriptat.

La Neus estava a punt de conèixer aquesta àvia Duna, però ella encara no ho sabia.

Va començar a fullejar la llibreta sense llegir-ne el contingut. Només alguna paraula, lletra o gargot la distreia. Imaginava aquelles mans de pell fina atrapant la ploma, convençuda d'escriure el que sentia. També hi havia notes ficades a les entranyes del diari. Retalls de paper de calcar, i el que semblava un mocador de roba estripat. Ho va anar deixant tot a la capsa, ja s'ho miraria en un altre moment, amb més calma i les ulleres.

La Duna s'havia apagat feia uns dies, com si una ventada hagués escampat la seva pila de vida. No hi va haver avís ni soroll. Simplement es va deixar endur pel vent deixant a casa tot el seu equipatge. Es va adormir abraçada a la seva nina i tampoc la nina es va despertar. Sobre la tauleta de nit, atrapat per les ulleres de pasta gruixuda, hi havia un últim desig escrit: «Vinc amb tu».

La Neus era una Duna repetida. Havia viscut moltes coses amb ella, havia crescut a prop seu, li havia ensenyat les lletres i l'univers de les paraules. L'àvia tenia una veu escrita que pesava, et feia tancar els ulls i obrir l'ànima. Li agradava escoltar-la. La neta guardava tants records seus com per omplir un museu. Mentre tingués memòria el museu seria obert. De petita preguntava molt i ella ho contestava tot. La curiositat de la neta omplia d'interrogants les tardes amb l'àvia. La destresa per contestar segons què li havia donat sortida en molts moments, però cada vegada necessitava espremer més el seu enginy per convèncer la joveneta. Una tarda li va preguntar si tenia secrets. L'àvia semblava que estava molt per damunt del món esotèric dels secrets. Se la va mirar per sobre les ulleres, va somriure vergonyosa i li va xiuxiuejar:

—Tinc algun secret, però molt menut. Els secrets de veritat són els més petits, els que no s'expliquen mai. Hi ha secrets de l'ànima, secrets dibuixats o guardats dalt d'un arbre. Saps que un retall de roba podia contenir tota una vida? —va deixar la neta traduint totes aquelles paraules

arrugades mentre s'enfilava les ulleres dalt de tot del nas.

Ara la Neus es mirava aquell retall de roba desfilada i no va poder evitar recordar que potser era un contenidor de vida. Va somriure i gronxar el cap, abraçant aquell record remot viscut amb l'àvia de les lletres. Es va guardar el pedaç.

L'àvia li havia ensenyat a escriure de ben petita. Es deixaven notes arreu. Paraules. Algun verb. Petons i també desitjos. No va trigar gaire a aprendre a lligar paraules i dotar-les de sentit. El salt de les notes a la carta va ser molt natural. La Duna li va explicar que les cartes eren un diari personal compartit secretament. Tenir secrets amb l'àvia va esdevenir un estímul que encara ara no havia perdut.

—Una carta és una confessió nua direccionada. Quan n'escrius una estàs regalant una piulada a algú concret. És la comunicació més íntima i serena que pots oferir —li deia sovint a la Neus. Li agradava molt la paraula piulada, li semblava sentir un ocellet a cau d'orella que la feia arronsar d'espatlles.

La Duna ho guardava tot, i també moltes, si no totes, les cartes rebudes al llarg de la seva vida ben lligades amb corda de pita. Les tenia al fons de l'armari de les mantes, com si fos el lloc més amagat de la casa, com si ningú sabés que les guardava allà. La Neus les va anar a buscar. L'àvia havia marxat però tenir les seves inscripcions era tenir un bon tros d'ella entre les mans. Un dels farcells era tot de sobres blancs molt ben posats, escrits amb tinta negra. Un altre era un recull de papers de totes mides, sense destinatari ni remitent. Va reconèixer moltes de les notes que es deixaven entre elles. Al final de tot, embolicat amb un drap de cotó verd i lligat amb cordill fi, hi reposava un tercer bloc de papers. No era gaire gruixut però tenia un pes que denotava importància. El va voler obrir, temerosa de no perdre ni un sol mot. Se'l va posar a la falda, va estirar amb cura un dels caps del cordill. Veia com en sortia la pols del temps mentre s'anava afluixant el nus. Abans de destapar el primer plec de roba, hi va deixar descansar la seva mà plana, com demanant permís a l'àvia. En aquell moment, amb la mà sobre la pila de papers, una glopada d'enyorança punxant li va

perforar l'ànima. Potser aquella roba verda guardava el secret menut de la Duna, aquell que mai no li va explicar. Aquells secrets que reposaven dalt de l'arbre, lluny de la raó i tan dins seu.

Va rebobinar. No va destapar aquell tercer recull de vida. Encara no se'n donava el dret. Era massa aviat. O potser ja feia tard.

La Neus sempre havia viscut a casa l'àvia. Era una casa molt mal distribuïda i no gaire gran, però sí espaiosa. L'estança més àmplia era on dormien. Deia que els somnis necessiten espai per córrer i créixer. El rastre d'un arc que penjava del sostre i dues arrugues sortint de les parets laterals emmarcaven un fals racó per acollir-hi la Neus. No necessitava gaire. Un llit tímid que s'amagava sota un armari i un raconet a la mateixa taula de la Duna. Els agradava molt compartir taulell. Es llegien textos nous, s'intercanviaven paraules i s'explicaven vida. Aquella taula sostenia moltes hores compartides, moltes més de les que té un rellotge.

Feia dies que no hi posava res a sobre. Només la fregava amb la mà, acaronent cada mot que podia haver quedat allà sobre. La Duna s'havia emportat la veu de les paraules. La Neus escoltava l'espai però aquest no li deia res. L'àvia deia que és impossible no-dir-res. Ella reia quan parlava així. Reia, però la seguia escoltant. A la tauleta de nit, encara hi havia el retall de paper sota les ulleres. Segurament era per a ella, escrit per la seva nina de drap, la Mar. Sempre escrivia amb lletra de pal. La Neus va estirar el paper i el va posar juntament amb la llibreta de notes que havia trobat dintre la capsa vella folrada amb una roba gruixuda. Tenia moltes preguntes a fer-li. Les hi feia, xiuxiuejant. Deia que així les paraules no pesen, sinó que suren, llisquen i arriben més lluny. Un xiuxiueig era molt de veritat, molt d'elles.

Tenia ganes de sentir les seves paraules, però no sabia per on començar. Per la llibreta atrotinada, les cartes o el farcell de roba verda. Li feia por que, una vegada llegit, l'àvia es morís del tot. Ho faria a poc a poc, respirant cada expressió seva, imaginant la seva mà dansant ben agafada a la ploma. Es va posar la capsa vella folrada amb roba gruixuda a la falda. La llibreta se li desfeia a les mans. Un pedaç de paper cau despistat. El pesca sense arrugar-lo i el llegeix:

No en tinc prou amb un grapat, no tinc prou mans per acollir-te. Pren-me tu i fes-ho de pressa. Sempre teva, N.

Va alçar els ulls del paper per respirar aire del sostre. No se sabia amb el dret de continuar llegint, però una força no adquirida l'empenyia a fer-ho. La curiositat la va abraçar sense esperar-s'ho. A qui escrivia una nota tan sucosa. Segurament era escrita per la mateixa Duna. De caràcter emocional, romàntic, gairebé sexual, no podia anar dirigida a ningú de la família. La seva era relativament petita. De fet, la Neus no havia conegut la seva mare. La Duna no n'hi parlava gaire, semblava incòmoda, disgustada. Sabia que l'àvia havia parit tres vegades, però no conservava cap dels seus fills. Aquesta llosa li pesava massa per parlar-ne. De la seva mare en sabia el que podia pescar quan a la Duna se li escapava alguna comparació afectuosa. Quan recordava a través de la Neus algun gest, el caminar o la manera d'estendre els mitjons. «Sembla que vegi la teva mare», se li escapava amb tendresa.

Aquella llibreta de fulla caduca feia servir un vocabulari molt quotidià. Recordava l'estructura d'un diari, d'una agenda narrada en primera persona. Va pescar alguna anècdota viscuda, com el foc de la cuina, o la mort del gat Píguel, que no es va morir a l'incendi. Els records anaven passant puntuals, tal com estaven escrits. La Neus els llegia a poc a poc, per tornar-los a viure, aquest cop sense cremar-se. Va convidar una llàgrima en recordar el gat. Era vellet però no li tocava morir sopant un raticida implacable. L'àvia havia descrit la seva mort com una anècdota vital, la ingesta llaminera del verí per una invitació infantil irrefutable. L'últim sopar del Píguel. Va somriure. Quina manera de descriure que la seva neta havia matat el gat donant-li verí per a rates. Va seguir llegint, després de mocar-se.

Parlava també de les classes de català que impartia cada dimarts al casal. Ensenyava a escriure i llegir, no tant la gramàtica. El diari era ple de noms i descripcions. Explicava de quina

manera va atrapar l'alumnat. Els feia escriure cartes entre ells. Les primeres, més senzilles. Després es complicaven. Les classes començaven llegint la carta rebuda, hi havia preguntes, comentaris i alguna correcció, aquesta vegada sí gramatical i, seguidament, es buscava una nova parella a qui enviar la següent. La Duna orientava. Ella no escrivia ni rebia. Fins que un dia va passar. Sobre la taula hi havia un sobre amb el seu nom escrit en majúscules. Una carta per a ella. No la va obrir fins acabada la classe. En aquella pàgina de la llibreta vella, grapada, hi havia una nota gairebé esborrada pel temps. La Duna la guardava i la Neus va saber que era la primera de moltes cartes.

Abans de res, gràcies per llegir-me. La meva ploma t'ha d'explicar el que sento, doncs jo no goso fer-ho. Si primer m' enamorava la llengua, ara que sé escriure m'estimo el llenguatge. Encadenar paraules i dotar-les de sentit, és fer màgia. M'agradaria aprendre'n el truc. Voldria rebre el que explica la teva ploma. Fins dimarts. M.

Va deixar de llegir intrigada, respectuosa, gairebé avergonyida. Una onada de pell de gallina va vestir-li el cos. Va tancar la llibreta tenint cura de no perdre cap mot.

Després d'estripar la sensació de ficar-se a un món que no era seu se sentia amb l'obligació de seguir sabent, de llegir el que l'àvia li havia deixat i, potser, d'entendre tot allò que mai no li havia volgut explicar. Era molt lluny de jutjar una vida que no era seva, però tenia desig de girar aquella moneda que li havia regalat la vida, que li havia donat atenció i vestit d'educació. Li molestava lleugerament adonar-se tan tard que l'àvia Duna era tridimensional. Li meravellava la destresa amb la qual havia conduït una vida plena de senders, alts i baixos, sense que ningú veiés res més del que ella ensenyava. Va anar a la cuina i es va escalfar una tassa de caldo ben calent. Abraçava l'escalfor dels records sense cremar-se, es va asseure al taulell i va atansar-se el plec de cartes de l'armari de les mantes.

Va començar per la de sobre de tot, la primera. El sobre era obert amb delicadesa, sense

voler ferir cap de les paraules que guardava. Anava dirigida a l'àvia. Estava escrita en majúscules. Abans de començar, la Neus va recórrer el text buscant la signatura final. Esperava llegir-hi Mar.

Era de la Mar, de la seva nina estimada. La Neus va somriure deixant anar la primera glopada d'aire comprimit per l'emoció.

Estimadíssima Neus,

Tinc ganes de veure't i també viure't una bona estona.

M'agradaria poder comprar temps per tenir amb tu. Et trobo a faltar, les classes són massa lluny una de l'altra. I nosaltres, entre pupitres, hem de viure de les mirades. Com puc trobar un racó de vida que sigui nostre? Les cartes em consolen però no et poden tocar. T'estimo més enllà del paper. Promet-me que ens buscarem.

Com està la nostra petita? Saber-la amb tu em fa feliç. Dius que escriu tan bé, que és una joveneta lliure i feliç. Quin regal de la vida. Estima-la també per mi.

T'he de deixar, tinc ganes de dimarts. Tant de bo hi hagués dos dimarts cada setmana.

Al teu cor, la teva nina

Mar

Va alçar la mirada del paper i la va dirigir molt enllà. No va trigar a tornar a llegir aquella carta. Ara més a poc a poc. Semblava fer l'autòpsia de l'escrit. No era la primera que s'escrivien. Tampoc no semblava l'última. Qui era la seva petita? Li feia por contestar aquell interrogant que tenia nom i cognoms. Va deixar el paper desplegat sobre el taulell. No sabia si obrir-ne una altra o tancar totes les preguntes al mateix sobre i seguir vivint. També podia obrir el farcellet de cotó verd. O no fer res i oblidar-ho tot. Va fer un bon glop del caldo que ja no cremava.

La segona carta de la pila anava dirigida a la Mar. Era un sobre tancat. Un misteri. La Neus va interpretar que l'àvia no l'havia entregat perquè no ho havia volgut. En canvi la conservava.

Només si la llegia, però, podia saber-ne el per què. Tornava a buscar el permís atmosfèric. Se sentia intrigada, emocionada i gairebé contenta. Li venien moltes preguntes, tenia ganes de sentir com la Duna explicava aquell passat escrit. Ja no la sentiria, però encara podia llegir-la. Aquell era el permís que necessitava. La va obrir. Un sol full de paper fi, tinta negra i una lletra vestida de nostàlgia. Era la seva. Va agafar aire com si l'hagués de llegir en veu alta davant d'un auditori. Es va proposar fer-ho amb la seva veu, li coneixia molt bé la música narrativa. De fet, no la va llegir, se la va escoltar.

Nineta estimada,

No sé com dir sense fer mal. Em pesa la mentida i m'estimo la veritat. Recordo el que vam pactar, però el temps passa i la nena creix, pregunta, busca i escolta. Pensava que seria més fàcil viure entre ambigüitats. Amb tot no puc, ho he d'explicar encara que ens esclati a la cara. Ho sento tant com t'estimo. Perdona'm.

Sempre teva,

Neus

El cor li repicava fort. La Neus es trobava desemparada. El record de l'àvia es confonia, es desenfocava després de cada carta. S'estava creant un personatge però lluny de molestar-la, l'estimulava. Potser era molt a prop de saber qui era realment l'àvia Duna. L'entendria imaginar aquella àvia que li havia fet de mare, prou enamorada per amagar-se'n. A qui estimava d'aquella manera sense haver-ne dit mai res. La nina de drap, la Mar, podia ser una ficció o bé l'epicentre de tot. Li feia por seguir llegint. Necessitava seguir-ho fent.

No hi havia cap adreça entre totes les cartes del farcell. Potser les donaven a mà, o a través d'un tercer. Qui sap si a les classes de dimarts es feia entrega dels missatges escrits sense necessitat d'adreçar-los. Va deixar descansar la pila de sobres blancs. Ja n'hi havia prou, tenia massa material

per fer venir l'insomni i que es quedés una bona temporada amb ella.

No havia acabat de llegir la llibreta vella, ni tampoc les cartes escrites amb ploma sobre un paper fi, però n'havia fet un tast generós. De temàtica ben diferent, una era de lectura fàcil, còmoda i propera. El llegat del seu dia a dia. D'altra banda, els sobres privats. Només n'havia llegit el contingut dels dos primers i ja en podia fer un bon argument de ficció romàntica. Li feia gairebé vergonya saber més. Esperaria a estar preparada per seguir.

Tenia pendent destapar el paquet verd lligat amb cordill fi. El secret menut embolicat de la Duna. Encara va trigar a encarar-s'hi.

L'àvia va marxar sense acomiadar-se. Una persona que sempre li deia on anava i quan tornava havia marxat sense dir res. Potser perquè sabia que no tornaria. La Neus guardava aquesta anècdota rere el somriure de qui estima. Tenia la sensació que l'última gran resposta la trobaria guardada dalt d'un arbre, de l'arbre dels secrets.

El dia del seu aniversari, el primer sense l'àvia, li va semblar un bon dia per regalar-se el més preuat dels seus secrets. Va anar a l'armari de les mantes a buscar el paquet verd lligat amb cordill fi. Hi anava cantussejant una melodia que els agradava molt i ara li feia companyia. El va agafar com si fos un cadell trencadís i el va deixar sobre el taulell, encara molt ple de converses. Va desfer el llaç. Va desplegar amb cura el primer trosset de roba, després el segon i encara un tercer abans d'albirar la punta d'un paper replegat. Estava ficat dintre un sobre de talla petita. No estava escrit a mà. Semblava un paper oficial, o com a mínim una còpia.

Va haver de fer una pausa per valorar si seguia disseccionant allò que tenia entre mans. Es va adonar que tornava a entonar aquella cançó. Va somriure entre notes. Res ni ningú no li podia impedir saber què hi deia en aquell document. Potser era la factura d'alguna transacció i estava tan equivocada com nerviosa. Ho va desplegar, es va posar bé les ulleres i es va deixar portar.

Dintre el paper plegat n'hi havia un altre de petit. Aquest sí que era escrit a mà. Va començar per aquest últim; era més proper, escrit amb tinta negra i lletra lligada.

Avui, dimarts dia 2 d'abril de 1974, la Neus Jonch i Garriga i la Mar Pous i Salvat acorden de comú acord i en plenes facultats que la filla legítima de la Mar Pous i Salvat (mare soltera), la Neus, nascuda aquest mateix dia, serà considerada neta de la Neus Jonch i Garriga a tots els efectes.

El text seguia. Ella no va poder continuar. Aquella subtileza de paper, aquell grapat de paraules de tinta negra, era molt lluny de provocar indiferència. El va tornar a llegir i no va canviar res. Estava entenent que la seva mare era una nina de drap. Estava coneixent que la nina de drap era més que una nina de drap qualsevol. Acabava de saber que la Duna no era la seva àvia. Només tenia la certesa que li havia fet de mare. Encara ho va haver de tornar a llegir. Va inflar les galtes d'aire sense treure'l, un gest que la seva mare també feia quan se sentia atrapada, amb dificultats de gestionar les emocions. Li va semblar sentir la veu de l'àvia de molt lluny dient-li com li feia pensar en la seva mare quan feia allò. Sense voler, se li va escapar un somriure. I, darrere seu, es va posar a riure nerviosa, contenta, sorpresa. La nina de drap inflava les galtes quan estava nerviosa. I evidentment, també la Mar.

No es podia enfadar amb la seva àvia. Sentia tant enyor i estimació que gairebé l'admirava precisament per aquell secret tan bèstia. El que no podia esquivar eren les ganes de buscar la Mar. Conèixer la nina de drap que tant s'estimava la seva àvia i potser trobar respostes sense haver de preguntar gaire. La Neus se sabia afortunada. Al seu voltant sempre hi havia manat l'amor, mai no li havia faltat de res. Havia après a mirar sempre endavant aprofitant el camí que trepitjava, sense buscar un destí sinó fent del caminar el propi motiu de vida.

Es va apuntar el nom complet de la Mar i va agrair haver incinerat la nina de drap juntament amb l'àvia. Va recordar com una llampegada la nota de la tauleta de nit on deia «vinc amb tu», com un desig de seguir juntes. Abans de buscar ningú, però, es va mirar el document mecanografiat que

hi havia dins el sobre de talla petita.

Era un certificat de defunció.

(1-3-5) DATOS DE IDENTIDAD DEL DIFUNTO:

(8-6) Nombre: MAR

(7-6) Primer apellido: POUS

(7-6) Segundo apellido: SALVET

La Neus havia tornat a perdre la mare, altra vegada sense adonar-se'n i just després d'acomiar l'àvia. Aquell sotrac va tornar a inflar-li les galtes d'aire, igual que feia la Mar, va recordar. No sabia què tocava sentir. Va anar a buscar un bon tros de xocolata negra.

Escrit en lletra de pal, la Mar deixava en herència a la seva filla Neus l'escola de català on s'havien conegut amb la Duna. N'era la propietària i hi va fer d'alumna, atreta pels encants de la Duna. Després va saber que aquelles classes dels dimarts havien estat l'inici d'una història d'amor prohibida i les cartes la seva canalització perfecta. La Neus va deixar anar l'aire que encara li inflava les galtes. Va somriure.

Xargall

ALENAR

Carme Sureda Alzina

Premi local

*No dieu mai exactament el que vull dir,
paraules,
i confegiu amb lletres molt iguals
mentida i veritat.*

*Els déus, que juguen amb la nostra fe,
refan l'abecedari quan els plau*

*i ens deixen a les mans la llibertat
de no saber què dir.*

Francesc Garriga Barata (2017). *Cosmonauta*. Poesia completa. LaBreu Edicions.

-MATÍ-

Se sent el vent bufar a fora, les finestres ballen, pampallugues. Tranquil·la, veig que encara no ha sortit el sol. El fred de l'hivern entra dins els llençols, mentre la foscor de fora es va aclarint i el vent s'emporta les darreres estrelles de la nit. Les cinc i mitja de la matinada, però ja no puc estar més dins el llit.

Esglaonadament en surt. Ja estava desperta de feia una bona estona, però encara no hi tenia cap feina, a casa. Ara que començ a veure un poc de llum, vaig a la sala verda. Bé, així és com l'anomenen els nets. O la sala de decoració, com en diuen els fills. O la meva sala, com em retreu el meu home. Per a mi, és únicament la sala de lectura. M'estir al sofà, que d'estirar-me encara no m'he cansat, i cerc la pàgina en què m'havia quedat ahir.

El llibre està bé, un més d'aquests que no em provoquen gaire res. Abans m'apassionava, la

lectura. Ara ja no sé si ho faig perquè m'agrada o perquè no tinc molt més a fer. Almenys, quan vaig a cercar-ne de nous, puc conversar un poc amb les bibliotecàries. Cada setmana em recomanen un llibre o un altre, sempre el mateix dia, sempre a la mateixa hora. Tenen bastant clar quin és el meu gènere preferit, però de tant en tant em donen un llibre atrevit i desafiant per a mi. Aquest gest tan insignificant en mi deriva en dos pensaments: pensen que encara ho puc entendre tot i no em veuen llesta per estancar-me en un sol passadís. A la meva edat, em deuen voler dir que encara hi ha molt per descobrir i que encara tinc totes les capacitats per poder-ho fer. Per això, cada vegada que arriba una novetat literària interessant me la tenen guardada tota la setmana perquè quan hi vagi estigui disponible. Amb una rialla i quatre confessions sobre el llibre anterior, en veu baixa, m'acompanyen a la porta. Un altre gest insignificant d'afecte que els agraeix amb un somriure senzill quan dic adeu.

Malauradament, fa setmanes que aquests llibres amb què m'haurien de florir emocions intenses, se'm fan llargs de llegir. Em cansen. M'avorreixen. Haurien de deixar de confiar en mi, les bibliotecàries? No ho sé, però tanmateix, quan hi torni, faré veure que m'ha agradat i que encara em poden recomanar novel·les amb crítiques literàries imponents i actuals. I tant! Sembla que a vegades siguin les úniques que encara em veuen amb esperit crític, amb ganes de conèixer i amb habilitats intel·lectuals intactes. Pàgina rere pàgina torna a venir la son i es queda amb mi una estona, fins que les meves parpelles ja noten l'escalfor i la brillantor del sol. Hora de la pastilla.

Vaig a la cuina i mir l'estanteria on hi ha tots els medicaments. L'altre dia em vaig dedicar a ordenar-los per hores: les pastilles del matí, les del migdia, les de la tarda, les de la nit. Per sort, gairebé no n'hi ha per a mi. Agaf la de les set i faig camí fins a l'habitació on dorm el meu marit. L'ha de prendre abans de berenar. Mig adormit em dona les gràcies, com cada dia, i torna a adormir-se. A mi no em molesta gens anar a donar-li la pastilla, és una feina diària més que em fa sentir útil. A més, és la nostra rutina des de fa molts anys, jo dic el "bon dia" i ell em fa el petó al front de "bona nit". No ha estat mai matinador com jo. "Un jubilat què n'ha de fer, de tantes hores al dia?"

Es justifica quan arriba a la cuina a les deu, ara que ja sap quin argument utilitzar. Fins que no arriba aquest moment, me'n vaig a caminar.

Fa anys que la caminada pel passeig marítim és imprescindible en la meva rutina. Respir salina i aire fresc, els primers rajos de sol m'il·luminen i m'escalfen els pòmuls, els cossos matiners passegen a un ritme més aviat que el meu. Mentrestant, jo aprofit per alenar. Quin concepte, alenar. Pareix tan senzill i són tantes les vegades que no n'he sabut. L'estrès, els nervis, el malestar, la preocupació; són tantes coses que no m'han deixat fer-ho de la mateixa manera des que vaig experimentar la primera maternitat. Ara, que encara soc mare, seguec sentint un ofec de tant en tant. Per això, la caminada al matí és sinònim d'alens que m'omplen els pulmons per a tot el que vindrà.

Avui fa bon dia. Un dia d'aquests en què la mar és com un mirall. Per això no m'hi atrac massa, no m'agrada veure'm reflectida. He tornat molt vella, molt lletja, molt poca cosa. Camín a poc a poc per no perdre'm cap detall, i també perquè no puc anar molt més ràpid. Les gavines ho observen tot des de damunt les roques i jo, amb elles, admirem la infinitud de l'horitzó. Sembla un quadre, tot plegat. Tant de bo saber dibuixar-ho, crec que seria el meu esbós preferit. Però no, mai no n'he sabut gaire, del món de les arts plàstiques. Vaig avançant fins al port, allà on faré mitja volta. Abans d'arribar-hi trob algunes cares conegudes i, com sempre, ens tornem el "bon dia". A les set i mitja del matí no hi ha gaire gent fent aquell recorregut. Per això, els quatre que ens trobem som sempre els mateixos.

Torn a casa amb les cames un poc fatigades, però amb més energia que abans. La mar, supòs. Són les vuit i mitja, encara queda molt perquè s'aixequi el meu home. Encara tinc temps de fer quatre feines de casa. Devers les nou, berén tota sola. M'intent empassar una de les pastilles que em toquen avui. Quins maldecaps m'ha donat sempre, això de prendre les pastilles. Un horror. Ho he intentat tot: aigua, plàtans, picar-les... ara ja sé que només hi ha un truc, la paciència. Com tot, imagin. Lluites i lluites perquè les coses siguin ràpides, senzilles i sense complicacions i, després,

t'adones que només necessiten temps. M'ha costat una vida aprendre-ho, tan impacient com he estat sempre, però la lliçó de les pastilles no me la treu ningú. Això sí, si puc evitar-les i que el metge em recepti alguna altra cosa, sempre optaré per aquesta segona.

“Bon dia, reina” em diu, sense recordar-se'n que ja me l'havia desitjat, el bon dia. Seim una estona junts, veig com gaudeix de la seva torrada amb mel i passem el temps. Quan érem joves no passàvem el temps, l'espreníem a segons. A poc a poc sortia tot el suc i el gaudíem, junts, sense pensar en què faríem després. Els matins se'm fan llargs, però em mantinc ocupada amb cosetes. Ell se'n va a comprar, perquè altra cosa no ho sé, però comprar li agrada. Li ha agradat sempre. Per sort, mai no hem anat malament econòmicament i ho ha pogut fer quan ha volgut.

A vegades pens que he estat la veu racional de la parella des del principi, vols dir que ens fa falta, tot això que compres?; no necessit roba nova, jo, ja en tinc de sobres, i tu també; els nostres fills estan més que servits amb això que tenen. Ell, però, no m'ha fet gaire cas mai. Ha comprat capricis, hem viatjat per tot Europa, no ens hem estat de comprar la millor carn quan venia la família o d'anar a dinar si trobàvem que feia falta. Es fa vell, però, i ara em fa més cas, perquè des que li vaig dir que no li feia falta roba, no n'ha comprat més. A partir de llavors, no atura de repetir als fills que no el deix vestir-se amb res més que roba de morts. A veure, sí que és vera que duu roba de familiars que, pobres, ja no hi són. Però la roba està bé! Per què en necessita més? Jo duc la mateixa roba de fa cinquanta anys. I què vol que li digui? Que hi vagi si vol a comprar, jo no l'acompanyaré, no hi tinc cap feina. Almenys, amb aquest comprar compulsiu acaba duent la millor fruita, el pa més cruixent i el diari que l'hi deman. Tampoc em puc queixar del tot.

-MIGDIA-

A les dotze començ a fer el dinar. Abans en poc temps el tenia fet, però tot s'alenteix i, per això, començ més prest. Avui el meu home ha duit peix de la llonja i duen molta feina. A veure, tampoc tanta com quan era ell qui pescava. Però, així i tot, s'ha de fer ben net perquè quedi bé. Ens agrada

molt el peix al forn. Als meus fills també, els agradava. Als nets, però, els agradava molt més el calamar a la romana que feia expressament per a ells. Jo crec que venien a dinar a casa només perquè els fes aquells calamars, que també eren pescats pel meu home. Quin guster que passaven. Fa molt que no venen a dinar i no perquè ells no vulguin. Jo no vull que vinguin.

Ja no sé cuinar, tampoc sé què fer-los i no crec que els agradés res de què puc fer. Preferesc molt més que em recordin per aquells calamars que pel menjar insípid que faig actualment. En principi una padrina fa molt bon menjar i les seves altres padrines ja ho fan. En canvi, jo he estat mala padrina amb això. I mira que ho he intentat! La meva nora sempre m'anima i em diu que és boníssim, però no sé si creure-la. De totes maneres, això era abans, ara ja no ho sabia fer. Rentant el peix me'n record de la meva neta que no podia esperar que tothom estigués amb el plat parat per començar a menjar-se els calamars. El meu marit perdia els nervis, de veure-la sense l'educació que teníem nosaltres. Jo reia, perquè sé que això només ho fa en confiança i és una persona molt educada i respectuosa quan va fora. El meu net petit s'atipava de menjar-ne, i mira que era un menjamiques. Si era una altra cosa, no menjava molt més que mig plat. En canvi, quan feia calamars, repetia dues vegades. El net mitjà, que era un poc llepafils, no en menjava tants, però al final el gust li va arribar a agradar. Tots a taula, plegats. Quina imatge més nostàlgica. Deu fer anys que no es repeteix.

No convidar-los encara que m'ho demanin. Aquesta ha estat la meva actitud durant aquests darrers dos anys. Al menjar, no li puc posar sal, no pot ser molt oliós, ni molt calòric, ni podem menjar segons què. Amb tants de "nis", no vull que vinguin. Em neg, encara que he de reconèixer que no em sabia gens de greu dinar junts. Acab de fer el peix net i pel dues patates i quatre pastanagues. Avui toca peix i verdura bullida. Un clàssic. Bàsicament, quasi cada dia mengem bullit amb alguna cosa. Ja no tinc ganes de fer gaire més tampoc.

Cuinar em va cada dia pitjor i no record com feia les coses abans. Fins i tot el meu marit m'ho ha dit alguna vegada, i mira que sempre ha estat molt agraït amb tot el que he fet. De fet,

record quan els nets eren petits i es queixaven per algun plat, ell els feia dir gràcies en veu alta i ser agraïts. Clar, eren petits i no s'adonaven de la feinada que era cuinar-lo, però el meu home sempre ho ha tingut en compte. No record un dia sense que valorés el meu esforç a la cuina. Potser, també, per no sentir-se tan culpable de no fer res. Els homes de la nostra època eren útils fent altres coses, en teoria, i clar, el meu home no ha rentat mai un plat. I nosaltres, fills, casa, amunt i avall. Per sort, sé que hem passat pàgina i veig els fills i nets fets d'una altra pasta.

Mai hem estat de fer gaire sobretaula. Quan hi érem tots, encara. I tampoc massa, eh. Preferesc posar-me a escurar i així ja tenir-ho fet. Si ens veiem tot el dia, no tenim molt més a contar-nos. Comentem i critiquem les quatre notícies que ja hem llegit del diari. Supòs que això ens toca, com a jubilats. Però veig que cada vegada es comença més prest a criticar i queixar-se. I ja està bé. Crec que abans no donàvem tant de permís per dir la seva, als fills, per exemple. Ara veig que els nets tenen arguments i estan informats. Són crítics. Clar, però, que no han passat una dictadura en què tampoc podies expressar gran cosa. Jo estaria tancada, si ho hagués fet com fa el meu fill avui en dia. Dir tot el que pens als quatre vents, això m'és impensable. Moriré i tindrè tantes veritats callades, tantes coses que no he dit, però que tampoc tinc cap intenció de dir. En acabar de rentar els plats, me'n vaig a descansar una estona entre paraules i quatre pensaments desordenats.

-CAPVESPRE-

Cafetet després de la migdiada amb quatre galetes dolces. Un dels moments només meus del dia. Com pot ser que en tingui tants i ho gaudeixi així igualment? Són tants anys de no poder-ne tenir que ara se'm retornen així? El meu home se'n va al club dels vells. Ha intentat que hi vagi moltes vegades, amb ell, però no m'agrada. No m'ha convençut mai. A més, soc molt caparruda i si un dia vaig dir que no devia ser per alguna cosa. Socialitzar amb gent que ni fu ni fa, amb converses

buides de significat, amb converses de vells, amb crítiques polítiques que no compartesc, amb xafarderies que no m'interessen el més mínim. Estic molt bé tota sola a ca nostra.

A més, de tant en tant tinc visites. Ve la meva millor amiga a veure'm i conversem tot el capvespre. O venen els fills i les seves parelles. O els nets. Bé, i ara també algunes de les seves parelles. El mitjà, en lloc de venir amb una maleta plena de deures per fer junts, ara ve en cotxe propi, acompanyat i amb mig metre més. I quan el veig, encara pens en aquelles matemàtiques, en aquell català o aquell castellà amb què vaig ajudar-lo fins que va acabar l'institut. No hi havia manera i passàvem hores i hores repassant el contingut. L'escoltava repetir el temari que s'havia de memoritzar d'història o li donava pistes per resoldre els problemes de matemàtiques més difícils. Com m'ha agradat sempre ensenyar.

Tenir el net mitjà aquells capvespres em feia sentir mestra una altra vegada. Prejubilar-me amb el meu home no sé si va ser la decisió més encertada. Però, per sort, la vida també fa això, i em va donar l'oportunitat de seguir exercint d'allò que més m'agrada, ajudar a aprendre. En aquest cas, amb els nets. La feina de mestra m'ha agradat sempre i m'hi he deixat la pell. Les meves germanes s'ho mereixien que ho fes. Gràcies a elles vaig poder estudiar i vaig poder arribar a aquesta professió. Sense la seva ajuda, la seva feina i la seva confiança en mi no seria on soc. Per això i per molt més els estaré sempre agraïda. Érem quatre i érem una, ahora.

Elles em van impulsar a anar a indrets molt i molt petits fora de l'illa només per aconseguir un lloc de treball que m'agradés. Vaig aïllar-me a un poblet de cinquanta persones per ensenyar. I és que ensenyar m'ha donat tantes coses bones. Primer, valorar les meves germanes per sempre. També, un marit que vaig conèixer mentre els dos estudiàvem. I sense oblidar-nos de no haver-me de fer càrrec únicament de "les feines de dona", sinó ser una figura cabdal en una professió d'homes. Feminisme, en diuen ara, de pensaments que he tingut sempre però que m'ha costat expressar. De tot això, em queda haver estat mentora i referent d'alumnes brillants. I, també, d'alumnes no tan brillants d'entre tres generacions que encara em saluden i em fan sentir estimada.

Perquè ser feminista, al final, no és ser-ho en tot el que dius, sinó també ser-ho en tot el que fas. I, a vegades, m'he enfadat amb mi mateixa per no ser tot el que voldria, per no deixar de fer tot el que no em feia ganes o per no dir res quan m'enrabiava el ventre. D'aquestes enfadades que agafava, millor no parlar-ne.

El meu home em recorda constantment que soc una persona que somric poc, seriosa, freda. No ho sé, si ho soc tant, però sí que reconec que em costa articular paraula quan estic enfadada. Jo crec que és això que fa que pensi així. Quan m'enfad amb mi mateixa, amb situacions injustes o em call coses quan no hauria de fer-ho, faig una immersió dins jo mateixa. Ned ben avall fins a arribar als llocs més profunds i foscos. A aquells llocs on només poden sobreviure alguns animalets amb llum pròpia, com les meves germanes, o jo mateixa amb prou feines. I clar, per arribar-hi costa un poc i puc estar molta estona treballant en la immersió. Callada. Celles arrugades. Bé, ja no sé si es diferencien gaire de les arrugues de sempre. Tot això per entendre per què he fet una cosa que no volia. I em pos el neoprè, perquè no pugui entrar aigua freda, perquè no em reconegui ningú i per nedar sense preocupacions fins al fons del problema. Diuen que no va gaire bé això, que és molt millor despullar-se i xerrar-ho, però no ho he pogut fer mai i no crec que ho faci ja. Torna el meu home i el nostre horabaixa acaba amb dos episodis de sèries policíiques, que ens agraden tant.

-VESPRE-

A les vuit vaig a tancar les persianes i surt un poc a la terrassa perquè em toqui l'aire. Des d'allà dalt i, encara que sigui fosc, mir la mar. De fet, mir el meu racó de la mar. El Coconar. No el puc veure gaire bé, però crec que no em fa falta cap imatge per poder descriure la posició de cada roca. O la baixada des d'aquell tamarell. Tampoc em fa falta cap fotografia per recordar tots els dies que vaig passar allà amb els fills i nets pescant cabots i gambetes. Era el nostre raconet de pau, allà on els taurons, dels quals el meu fill petit tenia un temor immensurable, no podien arribar mai. Per això era l'espai secret on amagar-nos de qualsevol por i aprendre a nedar i pescar amb esca. Tots

necessitem un espai així, on sentir-nos protegits. Necessitem un lloc on no patir, on pensar amb tranquil·litat i reflexionar sobre tot allò que passa i ens passa. I allà, ja fos perquè les onades no hi podien trencar amb tanta facilitat, perquè era un lloc petit on no ens podíem perdre o per la poca gent que hi anava, podíem tenir tot allò. I és un privilegi. Un privilegi que he compartit amb dues generacions i que compartiria amb tantes més. De fet, crec que serà la meva herència, aquell raconet de pau. Tant de bo recordin aquest petit trosset de món, quan les platges turístiques tinguin bandera vermella. I tant de bo, quan hi tornin, vegin el tresor immensurable de trobar i trobar-se en espais amb cordill de protecció com aquest.

“Què fas tanta estona fora, dona? Et constiparàs”. Sent la veu del meu home que crida. I jo pens en les vegades que posa l’aire condicionat a l’estiu, que és quan realment em constip. I cansada de dir-li-ho i renyar-lo ja no ho fa i es queixa a tothom que ell passa calor. I sé cert que en passa, però jo tampoc em vull constipar. La lluita de cada estiu amb els mateixos arguments, però ja sap qui guanya, encara que els fills li facin costat. És hora d’anar a sopar. Un pa amb oli, com cada dia. Com sempre, junts, un davant l’altre. Avui no ha tocat anar a missa, però sopem tard. Les vuit i mitja per a nosaltres ja és ben tard. Entr a la cuina i tot està a taula i m’assec. Em talla el pa, com ha fet sempre. Talment com ens diuen a l’església, reparteix el pa i el vi. Aquesta és la imatge del meu home a qualsevol àpat. I no sé si és com Jesús, però a mi m’ha salvat de molts dies grisos, m’ha fet patir i l’he vist renéixer, després d’una complicada operació de cor.

Després de sopar, tornem a mirar la televisió. Mirem les notícies, que cada dia són pitjors, i alguna sèrie més. A les deu ja tinc son i me’n vaig a dormir. Abans, però, li faig la besada de “bona nit” i pens en la sort que tinc de compartir aquest moment i haver-lo allargat des dels vint-i-tres anys. L’amor que ens hem donat, l’amor que hem donat a la família, l’amor que hem repartit entre centenars d’alumnes. I aquest amor, l’amor que ens resta al final del dia i ens donem l’un a l’altre, com un acte sense cap mena d’heroisme o romanticisme. Un acte senzill i afectuós que em defineix i ens defineix. Amor i senzillesa. Amor i atemporalitat. Amor i vellesa. Amor i bellesa.

Apag el llum de la tauleta de nit, les parpelles no poden suportar ni una pàgina més, les respiracions s'alenteixen. Bona nit.

L'endemà tornaria a aixecar-se prest, tornaria a anar a caminar, a fer les feines de casa i el dinar. Tornaria a tenir una visita o cap i miraria dos episodis més de sèries policíiques. Giraria vint pàgines o trenta, i encara no arribaria al final del llibre. De fet, no podria llegir-ne mai el final. Tanmateix, però, durant aquests darrers dies seguiria apreciand els detalls que li quedaven, seguiria còmoda en la nostàlgia i gaudiria de veure com la família seguia el seu curs, així com havia fet ella temps enrere. El ventre s'hauria omplert de tantes bregues, tantes paraules callades, tants records i tants amors que no podria aguantar més el pes de viure. I, llavors, faria el darrer alè.

C. Mediterrània